

دانستن حق مردم است اما بعد از انتخابات!

در حالی که دولت پیش از تصویب برجام وعده‌های کوتاه مدت فراوانی درباره اجرایی شدن توافق هسته‌ای و فواید آن به مردم می‌داد و این وعده‌ها پس از تصویب برجام دورنمای مبهمی یافته است کارشناسان معتقدند شعار بنیادین مدعیان اصلاحات و اعتدال که دانستن را حق مردم می‌داند برای اهداف انتخاباتی به فراموشی سپرده شده است.

در حالی که دولت پیش از تصویب برجام وعده‌های کوتاه مدت فراوانی درباره اجرایی شدن توافق هسته‌ای و فواید آن به مردم می‌داد و این وعده‌ها پس از تصویب برجام دورنمای مبهمی یافته است کارشناسان معتقدند شعار بنیادین مدعیان اصلاحات و اعتدال که دانستن را حق مردم می‌داند برای اهداف انتخاباتی به فراموشی سپرده شده است.

بیش از دو سال و نیم از عمر دولت یازدهم می‌گذرد و در این مدت دولت تدبیر و امید در سودای نیل به یک توافق هسته‌ای رویایی زمان سپری کرد. برنامه جامع اقدام مشترک یا همان برجام بعد از کش و قوس‌های فراوان و به‌رغم نقدهای فراوانی که به آن وجود داشت به روشی عجولانه و به دور از سعه صدر به تأیید ایران و کشورهای موسوم به 1+5 رسید ولی این بار برخلاف توافق موقت (توافق ژنو) کسی برای ابراز خوشحالی و جشن به کوچه و خیابان‌های شهر نیامد و خبری از آن شور و حدتی که پیش از این دیده می‌شد وجود نداشت چرا که افکار عمومی حاصلی از توافق موقت ندید که حال منتظر نتایج برجام باشد.

رئیس جمهور و دولتمردان که پیش از برجام وعده حل مشکلات اقتصادی، سیاسی و حتی زیستی و طبیعی را به مردم می‌دادند و حتی حل مشکل آلودگی هوا و کم آبی را نیز منوط به اجرای برجام می‌کردند به یکباره ادبیات خود را تغییر داده و از مخاطرات افزایش سطح توقع مردم در فردای روز اجرای برجام صحبت به میان آوردند. در این حوزه حتی رسانه‌های زنجیره‌ای نیز نسبت به پیامدهای توقعاتی که دولت یازدهم برای مردم از شرایط پس از اجرای برجام توصیف کرده، هشدار دادند. باید انتظارات مردم را تعدیل کرد!

روزنامه آرمان درباره این مطلب با بیان اینکه میان دیپلماسی و فعالیت رسانه‌های دولت شکاف عمیقی افتاده می‌نویسد: انتظار می‌رفت با توجه به پیش‌بینی اجرایی شدن برجام و توقعات و انتظارات عمومی از آن، سیاست اطلاع‌رسانی و رسانه‌های مدونی برای آن آماده می‌شد تا از یک‌سو به تعدیل انتظارات و منطقی‌سازی آن شکل داده و از طرف دیگر، این پیروزی دیپلماتیک و افتخارات آن را آن‌گونه که شایسته است، بروز می‌داد متأسفانه هجمه اطلاع‌رسانی دلوپسان از اطلاع‌رسانی دولت پیشی گرفته است.

این روزنامه می‌افزاید: سیاست ضروری تعدیل انتظارات و تأکید بر زمانبر بودن لمس دستاوردهاست، همچنین بهره‌برداری از انواع رسانه‌ها در امر اطلاع‌رسانی از رسانه‌های سنتی گرفته تا رسانه‌های نوظهور است که باید توسط روابط عمومی‌ها سازماندهی و اجرا شوند. سیاست آخر، اطلاع‌رسانی گسترده، نه تنها برای نخبگان بلکه برای عموم است. باید برای «حاشیه‌نشینیان اطلاعاتی» نیز پیام داد.

ایجاد آرامش مصنوعی برای عبور امن از انتخابات

در واقع یکی از چالش‌های دولت سطح توقعاتی است که پیش از اجرای برجام به مردم وعده داده بود و افکار عمومی امروز منتظر مانده تا ماحصل این توافق را در سطح معاش و زندگی روزمره خود مشاهده کند در حالی که دولت با اتخاذ سیاست‌های عجیب مثل ممنوعیت اعلام نرخ ارز و یا جلوگیری از انتشار اخبار نامطلوب اقتصادی قصد دارد تا یک جو آرامش مصنوعی و دست‌ساخته را در بازار به وجود آورده تا زمان انتخابات سپری شده و بتواند تأثیر مطلوب خود را در انتخابات بگذارد.

از دیگر مسائل و ابهاماتی که هنوز دولت تلاشی برای رفع آن برای افکار عمومی نکرده میزان پول‌هایی است که طرف غربی از ایران بلوکه کرده بود و بعد از برجام متعهد به آزادسازی آنها شده است.

پس از سخنان وزیر اقتصاد و رئیس بانک مرکزی که میزان پول‌های آزاد شده ایران را حدود 30 میلیارد دلار عنوان کرده بودند، نوبت سخنگوی دولت پول‌های آزاد شده ایران را 100 میلیارد دلار عنوان کرد و گفت این رقم به طور کامل در اختیار ایران قرار گرفته است.

پی 2 سال اخیر این رقم اعلامی از 180 میلیارد تا 6 میلیارد دلار در نوسان بوده است. زاکانی نماینده مردم تهران در این خصوص تصریح کرد: میزان دارایی‌های بلوکه شده کشور یکی از سؤالات اصلی ما از دولت است که متأسفانه تا امروز جواب روشنی در این باره دریافت نکرده‌ایم. نکته دوم میزان دارایی‌های دولتی و خصوصی اموال بلوکه شده است و در نهایت رقم دقیق دارایی‌هایی که پس از اجرایی شدن تعهدات ایران در برجام آزاد خواهد شد. متأسفانه دولت تصمیمی بر شفافیت اطلاعات در این موضوع ندارد و هر روز شاهد بیان رقم جدیدی هستیم.

تحریم‌هایی که یک کشور هم می‌تواند برگرداند

حتی امروز پاسخ روشنی به اینکه آیا تحریم‌ها برگشت‌پذیر هستند یا خیر وجود ندارد چرا که شرکت‌ها و موسسات اقتصادی بزرگ خارجی هنوز اقدام روشنی برای عقد قرارداد با ایران نکرده‌اند. شواهد گویای این امر است که طرف غربی با رندی هر چه تمام این احتمال را در توافق گنجانده که هر گاه اراده کرد تحریم‌ها را بازگرداند.

وزیر انرژی آمریکا اخیراً اعلام کرد که برگشت‌پذیری تحریم‌ها در توافق هسته‌ای به گونه‌ای غیرعادی نوشته شده به نحوی که حتی یک کشور هم می‌تواند تحریم‌ها را برگرداند. مونیخ ضمن سخنانی در اندیشکده وودرو ویلسون گفت: کسانی که می‌خواهند با ایران روابط اقتصادی داشته باشند باید با چشمان کاملاً باز وارد عمل شوند و به گزینه‌هایی همانند احتمال بازگشت‌پذیری تحریم‌ها و امثال آن توجه داشته باشند.

این سخنان کافی است تا ریسک تبادلات تجاری را برای شرکت‌های خارجی به اندازه‌ای بالا ببرد که دیگر رغبتی به ورود پیدا کردن به بازار کشورمان را نداشته باشند چرا که تحریم‌ها همچون شمشیر «داموکلس» بر فراز سر ایران ایستاده و آماده فرود آمدن است و این برای سرمایه‌گذاران خارجی یک عامل بازدارنده محسوب می‌شود.

کارشناسان بورس نیز معتقدند که رشد هر از گاهی شاخص بورس حالتی حبابی و مصنوعی به خود گرفته و جای اتکا ندارد. کدیور یکی از کارشناسان بورس در این خصوص اظهار داشت: «نکته مهمی که در این جا وجود دارد، این است که متأسفانه این هیجان‌ها در بورس ما سابقه طولانی دارد و آخرین مورد به زمان انتخابات ریاست جمهوری سال 92 برمی‌گردد که به دلیل خوش‌بینی‌هایی که ایجاد شد، ظرف 6 ماه شاخص بورس 100 درصد رشد کرد، ولی بعد از این تاریخ، یعنی از سال 92 تا دی ماه امسال، شاخص نزدیک به 30 درصد افت کرد. این، یکی از عمیق‌ترین رکودهایی بود که ما داشتیم.» وی افزود: «مطمئناً هر اتفاقی که در اقتصاد ما بیفتد و هر قرارداد و هر توافق‌نامه‌ای که امضا شود، بدون شک قیمت‌های فعلی در بورس حبابی است و بازار ما رکود عمیقی را مثل همان رکودی که پیش از این تجربه کرده بود، تجربه خواهد کرد.»

اصلاح‌طلبان هم نگران بورس هستند

امروز حتی نشریات اصلاح‌طلب نیز نگران رشد حبابی و هر از گاهی بورس هستند. روزنامه شرق با تأکید بر اینکه «بورس سوار بر هیجان کاذب است» نوشت: تنها چیزی که درباره اتفاقات اخیر بورس می‌توان گفت موجی از هیجان بود که با فشار تقاضا و ورود نقدینگی قابل توجه همچون سیلی جاری شده و همراه خود تمامی گروه‌ها و سهام‌ها را به حرکت درآورد، بدون توجه به اینکه آیا برخی سهام‌ها شایستگی رشدهای چند ده درصدی روزهای گذشته را داشته‌اند یا نه. اما آنچه نگران‌کننده است شکل‌گیری حباب در قیمت‌ها و ایجاد زمینه‌های سنگین در آینده است، چیزی که در حافظه تاریخی بازار به وفور برای بسیاری از سهام‌ها یافت می‌شود.

سفر رئیس‌جمهوری نیز به ایتالیا و فرانسه که گمان می‌رفت دستاوردهای هنگفتی برای افزایش تولید در کشور و صادرات داشته باشد و چرخ‌های صنعت کشور را به حرکت وادارد نتیجه عکس داد و تبدیل شدن ایران به یک بازار برای کشورهای غربی را تثبیت کرد و اقتصاد ورشکسته فرانسه و ایتالیا را با قراردادهای کلان در حوزه خرید هواپیما و خودرو احیا کرد و جیب ایران خالی‌تر شد. طبق اخبار و آمارهای موجود سفارش 12 فروند هواپیمای پهن بیکر A380 از سوی ایران به شرکت هواپیمایی ایرباس فرانسه در حالی صورت گرفت که این شرکت هواپیمایی به علت گزارش‌هایی که از نقص فنی این هواپیما منتشر شده و مصرف بسیار زیاد سوخت آن با کمبود سفارش این مدل هواپیما مواجه شده به طوری که تا نیمه سال 2015 هیچ سفارشی از این هواپیما نداشته است. طرف غربی به اندازه‌ای از این حجم قراردادها خوشحال است که کارشناس فرانسوی شبکه تلویزیونی فرانس 24 با وجود اختلاف‌های سیاسی ایران و فرانسه درباره تحولات مهم بین‌المللی از جمله سوریه، تأکید کرد روحانی نماینده چیزهای مهمی از جمله پول بود و استقبال گرم از وی برای پول زیادی بود که با خود به فرانسه آورده بود!

به جای ایران باید مردم فرانسه و ایتالیا شادمانی کنند

با این اوصاف اگر فرانسوی‌ها و ایتالیایی‌ها می‌دانستند برجام تا این اندازه به رشد اقتصادی آنها کمک خواهد کرد، روز بعد از اجرای برجام حتماً به خیابان‌ها آمده و پایکوبی می‌کردند.

قرارداد کلان برای خرید هواپیما واکنش‌های زیادی را در کشور برانگیخت به نحوی که طبق نظرسنجی برنامه «پایش» کمتر

از 6 درصد مردم اولویت اقتصادی کشور را خرید هواپیما می‌دانند و بیش از 94 درصد مخالف چنین اولیوتی هستند. علاوه بر این مسائل، نکته قابل بیان دیگر این است که تهدیدات دولتمردان آمریکایی در خصوص هشدار به محتاط بودن شرکت‌های خارجی برای معامله با ایران باعث شده تا سرمایه‌گذاری در ایران برای طرف‌های سرمایه‌گذار غربی به صرفه نبوده و همراه با ریسک باشد. اخیراً نیز ظریف با اذعان به این موضوع در دیدار با شماری از اعضای پارلمان انگلیس و همچنین فعالان سیاسی و اقتصادی و رسانه‌ای گفت: بانک‌های اروپایی باید تضمین‌هایی دریافت کنند مبنی بر اینکه آمریکا آنها را در انجام معاملات با ایران محدود نخواهد کرد.

همچنین به گزارش خبرگزاری رویتر، ظریف ضمن سخنانی در اندیشکده «چتم‌هاوس» گفت آمریکا به بانک‌های خارجی برای معامله با ایران تضمین بدهد. وی در همین حال تصریح کرده است: امیدوارم که این موضوع خیلی زود حل شود چرا که اگر این امر حل نشود می‌تواند برای اجرای توافق مشکل به وجود بیاورد.

این اظهارات در حالی از زبان وزیر خارجه جاری می‌شود که شمار زیادی از بانک‌های خارجی به‌رغم برداشته شدن تحریم‌های ایران براساس توافق هسته‌ای، نگرانند که در صورت از سرگیری معاملات و تعاملات خود با ایران مشمول تحریم‌های آمریکا شوند. این موردی عجیب است چرا که با این توصیفات معلوم می‌شود مکانیزم شفافی در برجام برای لغو تحریم‌ها وجود نداشته و همچنان همه چیز در حوزه تحریم‌ها به اراده آمریکا بستگی دارد.

اطلاعاتی که درباره برجام منتشر نشده و مردم نمی‌دانند

مقامات دولت یازدهم معتقدند که برجام اقتصاد ایران را متحول خواهد کرد؛ البته ناگفته نماند قبل از اجرای برجام این تحول را در کوتاه‌مدت قلمداد می‌کردند و بعد از برجام آن را بلندمدت دانسته و از افزایش توقعاتی که خود باعث شده بودند بالا برود، انتقاد کردند ولی نکته اساسی اینجاست که تاکنون اطلاعات دقیقی از سودآوری و مزایای برجام برای اقتصاد کشور منتشر نشده و گویا قرار نیست فعلاً افکار عمومی در خصوص دستاوردهای واقعی برجام مطلع شوند. معلوم نیست چرا دولت هم در خصوص خود برجام و هم در خصوص میزان پول‌های آزاد شده از ارائه اطلاعات به افکار عمومی طفره می‌رود البته گمانه‌زنی‌ها خبر از وجود شائبه انتخاباتی بودن این امر می‌دهد.

اخیراً مرکز مطالعات امور بین‌الملل و امنیت دانشگاه مریند، با همراهی موسسه نظرسنجی ایران‌پل، به تحقیق درباره موضع افکار عمومی ایران در قبال توافق هسته‌ای پرداخت که براساس این نظرسنجی 76 درصد شرکت‌کنندگان از توافق ایران و ۵+۱ در حالی حمایت کرده‌اند که اغلب درک صحیحی از محتوای برجام نداشته و این حمایت مبتنی بر مفروضاتی مخدوش و ناصحیح است. طبق این گزارش، 43 درصد پاسخ‌دهندگان به شدت حامی توافق هستند و 33 درصد هم «تا حدودی» از آن حمایت می‌کنند اما در مقابل 7 درصد پاسخ‌دهندگان گفته‌اند که به شدت مخالف توافق هستند و 14 درصد هم تا حدودی با آن مخالفت دارند.

نظرسنجی «مرکز مطالعات امور بین‌الملل و امنیت دانشگاه مریند» بخش مهم دیگری نیز دارد که اتفاقاً مهم‌ترین بخش و نتیجه‌گیری نظرسنجی در آن دیده می‌شود و آن اینکه موافقان توافق براساس اطلاعات نادرست القایی موافقت خود را با متن به دست آمده در وین اعلام کرده‌اند که این نشانه فقدان اطلاعات صحیح است.

فقدان اطلاعات کافی و متقن در خصوص برجام و اتفاقاتی که قرار است بعد از اجرای برجام در اقتصاد کشور و معاش مردم بیفتد همچنان در حال‌های از ابهام به سر می‌برد و شاید دولت یازدهم تمایل دارد پس از برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی و آسوده خیال شدن از تثبیت جریان‌ها مایل به خود، درباره اطلاعات برجامی و اینکه در برابر هزینه‌های داده شده چه به دست آورده‌ایم با مردم صحبت کند.